

SISZÁNTÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK

A kiadványban átvéve:
Éves ár 16 kor.
Féléves 8 ..
Havonta 1 ..
Melyben hátszó hordva:
Éves ár 20 kor.
Féléves 10 ..
Havonta 1 ..
Változó postán szállítva:
Éves ár 24 kor.
Féléves 12 ..
Havonta 1 ..
Egyes szám ára 8 PPHÉ.

Politikai
napilap

Megjelent minden nap, a kiadvány
Szombatnap kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Széchy u. 8.

A szerkesztőség kéziratok vissza-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetők és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

XII. évfolyam 203. szám.

Nagyvárad

Szerda, 1916 szept. 6.

Az országgyűlés az oláh árulásról.

Vihar a képviselőházban.

Az oláh árulás és betörés óriási vihart okozott tegnap a képviselőházban. Az ellenzék fulmináns támadást intézett a miniszterelnök ellen s Tisza István gróf miniszterelnök erélyes szavakkal adott kifejezést annak a felháborodásnak, mely az árulás és orvtámadás miatt az egész nemzetet eltölti. Kijelentette, hogy Erdélyt kiszabadítjuk a rabló karmai közül. Ez a kijelentés megnyugtatóan hat az egész országra.

Az ellenzék támadása főleg a diplomácia ellen irányult, mely nem tudott kellő időben tudomást szerezni az oláh támadásról. Hangsúlyozták, hogy ha magyar hadsereg lenne, nem maradtak volna védtelenül az erdélyi szorosok. Megnyugtathatja az országot a miniszterelnöknek az a kijelentése, hogy Erdélyt magyar katonák védik; ők is fogják visszafoglalni azokat a területeket, melyeket az árulók eddig megszállottak.

A képviselőház üléséről tudósítónk a következőket jelenti:

Tízegyre husz percek Beöthy Pál megnyitotta az ülést. Ekkor lépett a terembe Tisza.

Justh Gyula feléje kiáltott:

— Mondjon le!

Az egész Károlyi párt harsányan ordított:

— Mondjon le! Mondjon le!

Percekig tartott a kiabálás, melyet a munkapárt viharos tapsal ellensúlyozott. Az elnök folyton csenget, de egyre hangzik. Lemondani!

Végre szóhoz jut az elnök. Elparentálja Sággy Gyulát. Alig fejezte be szavait, Justh Gyula újra kiált:

— Mondjon le!

Utána a Károlyisták ismétlik ezt. Gróf Pongrácz János a jobboldalról visszakiált:

— Szégyeljék magukat!

Az elnök folytonosan csenget:

— Komoly időkhöz — ugymond — komoly tárgyalás illik.

Ujra kitör a Károlyi pártban a vihar.

Sümei Vilmos: Földöntötkévé tették a székelyeket.

Végre az elnök bejelenti, hogy napirend előtti felszólalásra kértek és kaptak engedélyt: Pop Gieszó István, Apponyi Albert, Andrassy Gyula, Károlyi Mihály, Rakovszky István, Sztierényi József, Urmánczy Nándor.

Tisza beszélni akar.

Ekkor Tisza István szólásra emelkedett. A Károlyi-pártban elementárisan tör ki a vihar.

— Lemondani! Lemondani!

Tisza István bekezdő szavai belefulnak a zajba.

Justh Gyula egyre kiabál:

— Mondjon le!

A jobboldalról ezt kiáltják:

— Hallgassák meg a miniszterelnököt.

Ráth Endre: Tűnjük, hogy az egész Magyarországot tönkre tegye?

Huszár Károly: Már az apja is megmondotta, hogy tönkretesz mindent, amihez közel engedik.

Tisza István folytatni akarja: Kötelességet teljesítek.

Justh Gyula: Mondjon le!

Tisza István folytatja: Midőn rövid időre igénybe veszem a Ház idejét...

Justh János: Az epizódot jelenti be! Mit mondott augusztus 24 én?

Tisza István: Hadüzenetet jelentek be.

Sümei Vilmos: Nem hadüzenet, gaz támadás.

Tisza István nagy zajban folytatja: Felig meddig művelt emberek és nemzetek között, ha háborus bonyodalmak keletkeznek, diplomáciai tárgyalások előzik meg.

Lovász Márton: Czernin előzi meg!

A egész szélsőbaloldal Czernin nevét kiáltja.

Tisza István folytatja: Azen állam,

mely támadó szándékot táplál, formulázza követeléseit...

Justh János: Beespták, hát mondjon le!

Lovász Márton: Behagyta magát esepni! Távozzék.

Beöthy Pál elnök figyelmezteti a képviselőket, hogy a törvényhozók hangja az ország határain túl is hangzik.

Kun Béla: Sínó székely asszonyok és gyermekek hangja is messzire hal-latszik.

Justh Gyula: Mondjon le!

Tisza István karbafont kezekkel áll és nem tud szóhoz jutni.

Justh János: Miért tartotta Czernint?

Vázsonyi Vilmos: Mert magyarfaló volt.

Justh Gyula: Mondjon le!

Tisza István folytatja: A magyar nemzet legszentebb érzelmei kívánják.

Pozsgay Miklós: Menjen a pokolba, ezt kívánják.

Lovász Márton: Távozzék a helyéről.

Elnök folyton csenget s kéri, hallgassák meg a miniszterelnököt, de a zaj nem akar elülni.

Végre gróf Tisza István így szól: Senkinek az intencióit nem gyanusítom, de gondolják meg, hogy ilyen jelenetek milyen hatást keltenek a külföldön.

A vihar újra kitör s erre hosszas taps felel jobbról. Az elnök Sümeget és Lovászyt rendreutasítja.

Felkiáltások: A honvédeket hozzák haza.

Justh János közbeszól.

Gróf Tisza István folytatja: Felelek és helytálló mindenért. (Taps jobbról.)

Gróf Tisza István: Legyenek meggyőződve.

Justh Gyula közbeszól: Mondjon le! A jobboldal felzúdul Justh ellen. Felkiáltások: Hallgasson már!

Gróf Tisza István: Legyenek meggyőződve, ha lehetségessé válik egymás meghallgatása, megadom minden kérdésre a választ. De mindentől tartózkodni akarok, csak a román hadüzenetről beszélek.

Románia nem kerül el sorsát.

Eddig minden hadüzenő félben volt szemérem ilyen támadásra, amelyet semmiféle követelés vagy tárgyalás nem előzött meg. Ezen hadüzenet, amelyet akkor adtak át

Bécsben, amikor a határon már ropogtak a puskák! Ily síjas orvtámadásra még nem volt példa. A román támadás időpontja tévedésbe ejthetett mindenkit, tévedésbe ejtette összes és a mi diplomáciánkhoz tartozó hivatott tényezőket.

Huszár Károly (sárvári) közbekiáltja: Butaság bűnébe estek.

Lovász Márton: A román hadsereg már rég felvonult határaink ellon.

Tisza István gróf miniszterelnök: Románia még nem volt készen!

Ellenzéki oldalról kiáltják: Látjuk!

Szmrecsányi György: Bizzák magyarokra Erdély védelmét.

Jobbról kiáltják: Ne beszéljen maga Vereskeresztes.

Szmrecsányi György: Miért nem mennek mauc oda?

Tisza István miniszterelnök: A szövetségesek igenis készültek Románia támadására és megállapították a haditervet, de a támadás előbb történt.

Senkinek sem facsarodik jobban össze szíve, mint nekem, hogy olyan sok baj és éa szenvedés érte Erdély lakáit. *Bizom abban, hogy Románia nem fogja elkerülni sorsát. Hatalmas katonai szervezetünk legnagyobb gyorsasággal megtette az ellenintézkedéseket és a gyümölcsök nem fognak elmaradni. Szövetségeseink is odavetítik a csapatokat, amelyek megállítják a támadást. Bizom a magyarok Istenében, hogy a magyar nemzetnek azon nagy tulajdonságai, amelyek olyan fényesen tüdőkölték a világháboruban, meglesznek továbbra is és érvényesülni fognak. A háborút meg kell nyerni, Erdélyt meg kell védelmeznünk.*

Erdélyben vannak a magyar csapatok.

Azon magyar csapatok, amelyek Olaszországban küzdöttek, most Erdélyben vannak, ott magyar csapatok, honvédek küzdenek dicsőséggel, amiut szövetségeseink is velünk karöltve harcoknak és azon csapatok, amelyek eddig más földön harcoltak, most hazánk fölzenetelt földjén küzdenek...

Ráth Endre: Hányszer kértük Erdély megerősítését!

Tisza István miniszterelnök: *hogy megvédjék Erdélyt egy rabló karmai ellen Erdély védelme elsősorban a mi kötelességünk, ezt az erőt fenn kell tartanunk. (Éljenezés, taps jobbról.)*

Pop Csicsó István: Kijelenti, hogy megingathatatlan a hazai románág hazafisága. Minden áldozattal megvéli ezután is a hazát és apostoli királyát. Ezután akaruk felelni a világosságot azok előtt, akik azt hitték hogy a hazai románok hűsége a trón és haza iránt megingott.

Bizalmatlanság a vezetőség iránt.

Apponyi Albert gróf: A Ház rokonszenvenvel fogadja Pop-Csicsó szavait, amiért köszönetemet kifejezem. (Az egész Ház tapsol). Én nem látom a helyzetet olyan egyszerűnek, mint a miniszterelnök. A romániai orvtámadás fokozni fogja a magyar nemzet önvédelmi képességeit. Mi arra irányítjuk minden hatalmunkat, hogy a küzdelem eredményes legyen, de a jogos kritikát elhallgattatni nem lehet. Régen hallgat, mert hazánk önvédelmi harcában győzelmes béke

sikeres elérését szolgálta. A nagy ellentét nem szűnt meg csak felfüggesztődött. Történetek után a vezetőket alkalmatlannak tartja a hatalom korlátlan vitelére (Felkiáltások Ugy van! Lemondani.)

Apponyi Albert: Tölem telhetőleg rajtuleszek, hogy a változás bekövetkezzék. Nem hallgathatom el kormányzati előrelátás hiányát és a betörés első óráiban meggyílvánuló fejtelenséget, hogy a romániai betörés váratlan. Ez történelmi tény, de nem mentesség azokra, akik felelősek ezért. Tisza azt mondta, hogy a román betörés ellen minden intézkedés megtörtént, ezek között szerepelt az is, hogy nem védik az erdélyi szorosokat, hanem egy másik védelmi vonalat.

Apponyi Albert: Ha előre így volt megállapítva, akkor kötelességmulasztást követtek el. Hazánk szent területének visszafoglalására mindent meg kell tenni. A katonai tényezők markoljanak bele a nagy nemzeti erőbe, vessenek véget minden jogosulatlan felmentésnek és ne hagyjanak itthon életerős férfiakat. Adjanak jó vezetőket, vigyenek elég magyar katonát a fenyegetett Erdélybe, akkor megint esodákat fog tenni a magyarság. (Taps a baloldalon.)

Más vezetést.

Andrássy Gyula beszél ezután. Románia — ugymond — túltett Rómán, nem is tartotta szükségessnek a szövetséget felbontani. Nemrégén ugyanigy megtámadta Bulgáriát. Nem akarom különösen a külügyi kormányzat hibáit részletezni, bár az olasz krízisnél is sok hibát követtek el, amelyek a román válsággal összefüggenek. Szégyen, hogy így hagytuk magunkat becsapni. Bizom az eredményben és erőnkben, de biztositani kell a mi részünkre egy más vezetést is. (Hosszantartó taps balról.)

Gróf Károlyi Mihály beszélt utána. Kötelességünk, hogy a legutolsó napok eseményeiért a kormányt felelősségre vonjuk. A miniszterelnököt Erdély elvesztéséért súlyos mulasztás, valóságban bűn terheli, mert Erdélyt teljesen védtelenül hagyta és hogy az evakuálásnál olyan borzalmak történtek. A felelősség már Czernin kinevezésénél kezdődött. Akkor a delegációba a miniszterelnök amellet kardoskodott, hogy Czernin kinevezése helyes, mert Czernin demokrata gondolkodásu, mert olyan röpirat szerzője, melyben kifejti, hogy Magyarországnak nincs joga Erdélyre! Czernin irredonista románokkal baráthozott!

— Ellenségünk volt! kiáltják balról.

Károlyi Mihály: A Doberóón ezer számára vezettek a magyar katonák, de legdrágább kincsünket Erdélyt védtelenül hagyták. Négy száz éves túrlmánknek vége!

Felkiáltások: Ugy van!

Károlyi Mihály: Koveljük, hozzák haza az összes magyar katonákat!

Höfer cinizmusa.

Ezután **Rakovszky István** beszélt: Ávuló volnék nemzetemmel szemben, ha a képviselőházban ezen szomorú időkben nem gyakorolnék kritikát. Szomorú elégtétel számomra, hogy már augusztus tizenkettődiké megjósoltam azt, ami megtörtént. A későbbő álló román hadüzenetet én tudtam, erős támaszpontom volt erre Burián kijelentése, hogy Románia nem fog hadat üzenni. Bécsben is kifejtettem aggodalmamat. A külügyek ilyen vezetése s a belügyekben mutatkozó fejtelenség, a miniszterelnök teljes tájékozatlansága, pusztítja a nemzetet és újabb véráldozatot kíván. Ha igaz, amit a miniszterelnök mondott, hogy nem tudtuk

megvédeni a határt, mert nem volt elég katonánk hatszázkilométeres határvonal megvédésére, akiket különben körülzárás veszélye fenyegethetett és ha ezen csapatokat el is fogták volna a szorosok őrzése közben, még mindig nem lett volna olyan nagy baj, mint az, hogy hatszázezer embert veszünk a magyarság, a székelység legjavából, akik éjnek idején ingben kénytelenek menekülni. Ezután felolvassa Höfer jelentését, amelyet a cinizmus netovábbjának mond, amikor azt jelenti, hogy csapatainkat tervszerűen visszavonjuk és az ellenség bizonyára nagyra lesz Brassó, Kézdivásárhely és Petrezsény megszállásával. Ez nagyképűség, cinizmus és a magyar nemzet ellen elkövetett vakmerő merénylete Höfernek. (Az egész ellenzék feláll, verik a padokat Óriási láрма, amely percekig tart. A kaos csak akkor ér véget, amikor **Rakovszky István** folytatja beszédét):

— Szégyen, gyalázat — mondja **Rakovszky** — ami itt történik. Inkább azzal törődjenek hadvezetőink, hogy a csapatok jókor érkezzenek az ellenség elé. Az utolsó percben vagyunk, amikor össze kell szedni minden erőnket. A külügyi irányítással és a hadvezetőséggel szemben a miniszterelnök tehetetlen. Tehetetlen különösen azzal a bécsi urral szemben, akinek egy hadüzenetet nem lehetett kézbesíteni. Össze kell szedni minden erőnket, hogy az ellenséget, amely szégyenezemre ki fog takarodni az országtól, megbüntessük.

Rakovszky után **Tisza István** miniszterelnök szólalt fel.

Óriási zaj fogadja a miniszterelnököt: **Takarodjék, mondjon le, zúgják feléje.** A mikor a zaj elmúlik

Tisza: Tiltakozom ama beállítás ellen, mintha a nemzet elérkezett volna végéhez az érvénybe és mintha végveszedelem közeledne. Kijelenti, hogy bizik a végső győzelemben. Kérem a baloldal ama tagjait, akiket ugyanaz az érzés vezet, mint engem. (Az ellenzék tagjai felugrálanak, a padokat verik, kiabálnak: **Bennünket nem vezet ugyanazon érzés!**)

Tisza: Utalok arra, hogy más hadviselő államok területén is folyt már háboru... **Felkiáltások**: De ott elesapták a kormányt!

Tisza: Ausztria területén is állott már ellenség és német szövetségeseink is evakuálta Keletporoszországot.

Mélyen egyetérték szenvedő honfitársaimmal, de nem tudok esetet, hogy a mostaniakhoz hasonló sajnálatos események egy törvényhozásban is ilyen jelenetekre adtak volna alkalmat.

Újra rettenetes zaj tört ki, az ellenzék tagjai mind felugrálanak helyükről, padokat verik.

Tisza: Kijelentem, hogy a románok által fenyegetett vidékről mindenki elmenekült s a lakosság magával vitte marhaállományát.

Vázsonyi: Marha nagykövete van az országnak!

Tisza: Nem tud szóhoz jutni a rettenetes zajban.) Végül elmondja, hogy az igazság az, hogy a román hadsereg csak igen kis részét bírja Erdélynek. (Borzasztó zaj, kiabálás a baloldalon és a jobboldalon.) Én a lehetőség határáig elmentem.

Justh Gyula: Isten is elmentet! **Lévay Lajos** báró: Vén hűlye, vezessék ki.

Az ellenzék feláll, a láрма olyan óriási, hogy a tárgyalás lehetetlen.

Elnök: **Ráth Endrét** rendreutasítja. Az ellenzék Beöthy szidalmazza.

Tisza: A román betörés olyan tömegket indított utnak, hogy azoknak biztos helyre vezetése első pillanatban lehetetlen volt. A fejvesztésben bizonyos közögek tulajdonkorán megijedtek, ezt elismerem, de emiatt senkinek nem jut eszébe bárkinek szemrehányást tenni.

Tisza Cernint védi

A támadás idejére tévedésben lehetünk, mert a király nyilatkozatai ellenkezésre engednek következtetni. Cernint védi, a vádakat alaptalanoknak mondja. (Ellentmondások.)

Vásonyi Vilmos: Ez dícséret!

Tisza István: Igen. Bizonyosra vehetjük a románok vereségét. Fogjunk össze a célra. Az csatrák jól viselték magukat, harcok a Kárpátokban.

Negyig szünet.

Rakovszky István reflektál Tisza beszédére. Olasz lapokból olvas szemelvényeket Tiszáról. Nem figyelmeztették székelyeinket, az oláhok azonban Dobrudzsából elszállították embereiket.

Urmánczy Nándor szíve vérzik. Feladónfutóvá lett 600.000 székely s 170.000 szász. Meggrázó részleteket mond el a katasztrófából. Öreg királyunk mellett a német császár intézi a monarchia sorsát, oda fordulunk majd.

Elnök figyelmezteti, hogy ez nem lehet.

Urmánczy befejezi beszédét.

Tisza: Beismeri, hogy az eveakuálás nem lehet simán, de a kormány a menekülők elhelyezésére megjelölte idejekorán a városokat és vármegyéket. Hogy ez elég nehezen ment, hivatkozik arra, hogy most nagy csapat szállítások vannak éppen a menekülők útjával szemben s így nem volt olyan könnyű feladat. Semmiesetre sem érdemelnek szemrehányást. A vidékre irányított menekülőket igazi vendégszeretettel fogadták. (Kéretlenek: Ez a nép érdeme!)

Elnök jelenti, hogy ötvennél több képviselő zárt ülést kért. Kérde a Házat, megengedi-e?

Az egész Ház hozzájárult a megkezdődik a zárt ülés.

Chilly elveszett.

Berlin, szept. 4. A nagyfőhadiszámlás jelenti:

Égyugati harctér.

A nagy Somme csata tovább tart. Csapatok Laforét és a Somme között heves harcban állanak. A folyótól délre, a 20 km. kiterjedésű arcvonalon a Barleuxtól és Chillytől délre eső területig rohamozó ellenség ellen védekeznek. Chilly falu elveszett.

A Maastól jobbra a franciáknak Leritől keletre levő vonalaink és a szeptember 3-án a Souville-szakadék mentén általunk elfoglalt állásai ellen intézett támadásait visszavertük.

Harcok a Kárpátokban.**Keleti harctér.**

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadserege. A helyzet változatlan.

Károly főherceg lovassági tábornok hadserege. A Brzezanytól délkeletre több ízben ellentámadásra induló ellenséget szíves harcokban ismét elűztük. Hadifoglyokban a szövetséges csapatok a két legutóbbi napon 2 tisztet s 259 főnyi legénységet szállítottak be.

A Kárpátokban több helyen kisebb harcok támadtak.

Zabietől és Sipochtól délnyugatra harcok. Nagyobb orosz erőket a Fundul Moldovától délnyugatra véresen visszavertük.

Bukarest és Plojesti bombázása.**Balkáni harctér.**

Német és bolgár csapatok rohammal bevették a tutrakani hídfő megerősített előállításait.

Dobrics városát a bolgárok elfoglalták. Bolgár lovasság több helyen szétugrasztott román zászlóaljokat. Német tengeri repülőgépek bombázták Konstanzt, valamint az orosz könnyű tengeri haderőt. Légcsapataink Bukarestre és a Plojestii ásványtelepekre jó sikerrel dobtak bombákat.

Ludendorf, első főszállásfőnök.

Előnyomulás a Fundul Moldovin

Keleti harctér. Budapest, szeptember 5. (Hivatalos.) Románia elleni harcra. Változatlan helyzet és semmi különös esemény.

Károly főherceg lovassági tábornok hadseregharcvonal. A szövetségesek harcra elleni orosz támadás még tovább tart. A Fundul Moldovinál csapatunk számos előnyomulást vertek vissza. A Felső Czermosznál és Bysztrechtől délre erős harcok folynak. Körösmezőtől északra az ellenség minden térnyerési szándékát megghusítottuk. Brzezanytól délnyugatra a tegnapi elvesztett utolsó árok részt is visszahódítottuk.

Lipót bajor herceg vezértábornagy hadseregharcvonal. Semmi különös esemény.

Tüzérharcok az olasz fronton.

Olasz harctér. Budapest, szeptember 5. (Hivatalos.) A tiroli harcra helyenként megélné a tüzérségi tevékenység, Ruffredo vidékén a Ferenc-csucsért, — melyet csapatunk átmenetileg elvesztettek, — elkeseredett harcok folytak. Vakmerő ellentámadással újra birtokunkba vettük.

Délkeleti harctér. Budapest, szeptember 5. (Hivatalos.) Seretnél tegnap olasz csapatok átkeltek a Wojusán. Tartalékunknak az ellenség balszárnya ellen intézett támadása visszavetette az ellenséget a folyó déli partjára. A hátráló olasz oszlopokat nehéz tüzérségünk tüze kísérte.

Harc közben Arigi törzsőrmester tábori pilóta lelőtt egy ellenséges repülőgépet. A bennülők közül egyik meghalt, a másik fogságunkba esett.

Höfer. (Min. eln. sajtóosztály.)

A bolgárok megverték az oláhokat.

Zsófia, szeptember 5. (A miniszteri-nökségi sajtóosztály távirata.) A bolgár vezérkar jelenti szeptember 3-iki kelettel:

A macedóniai arcvonalról nem jelentenek változást a helyzetben. Az egész front mentén gyenge, kölcsönös tüzérségi, helyenként pedig puskatüzés. Élénk tevékenység fejlődött ki az Ostrovo tó felől északra és a Hoglemica-völgyben, ahol néhány gyengébb támadást tüzeléssel visszavertünk.

Az ellenséges flotta lövöldözött a Kavalától északra levő erődítésekkel. Ellenséges légi járművek bombákat dobtak Tarovo és Haznadar falvakra, valamint az augistai pályaudvarra. A helységek több lakosa, köztük nők és gyermekek életüket veszítették, mások

megsebesültek. Az északi fronton tegnap, szeptember 5-én hadseregeink a Dobrudza egész szélességében átlépték a határt és előretolt ellenséges osztagokat erőiesen visszavertek.

Kurt Nuha irányában előnyomuló hadseregeink megszállták ezt a pontot. Döntő ütközet után, amelyben 165 közembert és 2 tisztet elfogtunk, az ellenség megfutamodott, mintegy 100 halott és nagy mennyiségű puska és felszerelési tárgy maradt a csatatéren.

Egyik hadoszlopunk megszállta Akkadinar városát.

Az előnyomulást az egész vonalon folytatjuk.

Athén megszállása.

Budapest, szeptember 5. (Saját tudósítónktól.) Luganóból érkezett távirat jelenti, hogy a Secolo értesülése szerint az angol francia csapatok megszállták Athént s a postatávirda átadását követelték.

Görögország is ellenünk.

Budapest, szeptember 5. (Saját tudósítónktól.) A berni Bund jelentése szerint Görögország hadüzenetétől a központi hatalmakat sajnos, csak napok választják el, s a svájci szövetség tanács foglalkozott a teendő intézkedésekre.

Főuri erdélyi menekülők Nagyváradon.

Borzalmak. — Paliayné, a vigasztaló. — A vasut. Főuri asszonyok. — Az élelmezési hivatal. — Adjakok.

A Nyugvó Állomás előtt Pally Lajosné derűs tekintetével keresi a beérkező menekülő vonatot. Kissé borús a hangulata. Az éjszaka nagy megpróbáltatásokat állott ki az állomás. A legszomorubb és a legnehezebb órat érkezett be tele könnyel, jajjal, sikoltásokkal. Emberi szenvedések és borzalmak tanyája emelkedett ki minden vagonból. Három halott gyermeket hozott ez az átkozott vonat, két székely asszony megőrült rajta, a többiek félrebeszéltek az izgalmaktól. Gondos, áldott, jóságos kezek lecsillapították őket, levették róluk az izzadásgos rémületet, a félelem fekete vámpírját s oktan rómei korbyesos frizuráit. Miserere nobis! Drága szamaritánus lelkek, mennyi jóság virul bennetek.

Olyan ez a segítő állomás, mint az emberi azeretet kertje. Jóságos szívek várják a szerencsétleneket tejjel, kenyérral, kalácsal, mosolygó szőlővel. A bádognakban hül a tej, a jégszekrényben kell főhadnagy őrizni a pirosuló húst, van tozás és zóldság, de nem elég. Akinek van módja és szíve, küldjön mindent, mert jól esik de otthon készült, kalácsot, sültet emni a menekülőnek. Az éjjel érkezett vonaton voltak alispánok, főszolgabírók, kereskedők és polgármesterek, akiknek jól esett a részvét s így szólt az egyik Pallyayhoz:

— Áldja meg az Isten önöket hozzánk való jóságukért, s azért, amit tettek. Ne adja az ég, hogy erre önk is rászoruljanak.

A pályaudvaron a forgalom olyan gigantikus méreteket öltött, hogy csak a nagy amerikai pályaudvarok forgalmához lehet hasonlítani ezt a nagyszerű munkát. Ezt hibátlanul, minden zavarral sikeresen megküzdve, minden akadályt legyőzve irányítja Singlár Gyula forgalmi főnök és Rózsa Ambrus főnökhelyettes, akik személyesen intézkednek a rattenetes tevébábohoban, a mely renddé masirozik mindig. S aki tudja, hogy milyen kötelességtudó az állomás főnöke: Buttyka Alajos (két év óta nem volt a városban!) s látja, hogyan soványodott le Váradi Ignác főnökhelyettes, milyen rendületlenül jár kél, dolgozik és intézkedik, az érhetőnek találja azt a példátlan forgalmi rendet, amely lehetővé teszi az öt percenként átfutó katonai vonatok és a menekülő vonatok hibátlan befutását s elindulását, emellett a tehervonatok se késnek és vidáman szalad be egy rövid pihás alatt a csillogó porosz szénrel telt kocikkal terhelt mozdony. Annyira megy ennek a forgalmi lebonyolításnak eredménye, hogy holnaptól kezdve esetleg Kolozsvár felé is megindul a személyvonatközlekedés.

Erdélyi urak Nagyváradon.

Az a Báthory László tanácsos helyettes, akiről csak azt tudtuk, hogy a katonai ügyeket csodálatos hozzáértéssel intézi, ezerfajta teendője mellé tegnap éjjel még egyet kapott. Az erdélyi urak részint alapos okból, részint a pánik miatt elmenekültek Erdély-

ből és pedig ki négyes fogaton, ki bricskán, ki öszvéren, ki csak szekeren.

Pekry Sándorné, Fáy Ilona bárónő vezette őket Nagyóradig, ahol Bánffy Zoltán báróné és huga, Odescalch Edith hercegnő régi ismerősökhöz, az előkelő műveltségű lovag Sperker Ferencnéhez, a latin szertartású püspökség kiváló uradalmi jószágkormányzójának főuri származású feleségéhez hívta meg a menekülteket.

Itt szives fogadtatásra találtak az erdélyi főuri hölgyek, mert hiszen lovag Sperker Ferencné az erdélyi mágnásvilággal szoros rokoni kapcsolatban áll. A két főuri hölgy a püspöki palotába szállt, a többiek részére a Széchenyi, Rimanóczy és Sas szállodákban gondoskodott megfelelő lakásról igen rövid idő alatt Báthory László, aki a kocsikat, öszvéreket és hintókat a Schenker tanyán helyezte el.

A menekültek Barasztelkéről, Csik, Udvarhely és Brazsóból valók, mondják, hogy nincs ok a félelemre, Nagyszeben, sőt Brassó (!?) is a kezünkben van.

De ők mégis eljöttek. Pekry Sándorné kívül Bornemisza Jánosné báróné, Eperjessy Ili, Kispál Lászlóné, Pálffy Ferencné, Pálffy Rózsa és Szathmáry Sándorné (Dicső-szentmárton) kaptak eddig megfelelő lakást.

Holnap éjjel az erdélyi unitárius lelkészek és tanítók érkeznek egy csoportban Nagyváradra.

A Közélelmezési Hivatal

augusztus 28 óta konyhát tart fenn a vasuti élelmezési állomásánál, ahol éjjel nappal húsételeket főznek, ezenkívül kávé, teát, tojást s kenyeret osztanak ki. Eddig 10022 kg. kenyeret osztottak szét s 800 kilogramm húst használtak fel. Zóldságot (sajna idegen helyről vettek s nem a városi kertészetből jutott) Cukrot adott a hivatal. Ezenkívül 900 személyt látott el a hivatal bent a városban és senki sem megy el pénz és segély nélkül a Közélelmezési Hivatalból, amelynek vezetője: Várady Lajos egy kitünően szervezett hivatal minden igénynek kielégítően vezet, irányít és most éjjel-nappal dolgozik azon, hogy se a város elemi-szerrel való ellátása, se a menekülők szent ügye ne szenvedjen semmi hiányt. E hivatal permanenciában van s most állja ki a tűzpróbát, derekasan jelét adva életképességének, szervezettségének s hasznosságának, amiben Scherz Károly főkönyvvezetőnek is nagy a része az igazgató mellett.

Ez elfoglaltságra hivatkozva kérjük a közönséget, hogy most ne zaklassa őket azszal, hogy kenyérjegyét lisztkönyvre cseréli ki s ilyen később is érvényesíthető igényekkel. **Ma a menekülőké minden időnk és tevékenységünk, akik bármikor mennek az ügyosztályba, rendelkezéseikre állanak a hivatalban.**

A Tejközpont naponta 100 liter tejet ad a menekülőknél.

Az élelmezési hivatal életképességét jellemzi, hogy négy új fiókot kénytelen sürgősen felállítani: egyet a Szaroveszky, egyet a Szent János-uteán, egyet a Hajó-téren, egyet a Nagypiac-téren.

Emlékeztetőül.

Akinek felesleges enivalója van, vigye ki az éhező menekülőknél a Vörös Kerest

nyugvó állomására. Magyar embereknek, magyar anyáknak és magyar gyermekeknek jut minden falat.

A menekülők hadisegélye.

Tegnap Juicskay (Barnabás pénzügyi tanácsosnál tanácskozás volt, amelyen a Hadisegélyző Hivatal alkalmazottai vettek részt: Friedmann Stefi, Sslgó Zelma, Kálmán Sándor és és Tóth István. Juicskay Barna tanácsos javaslatára megállapodtak abban, hogy a menekülők a központi irodában mindig kapnak hadisegély előleget, de csak esütörtökön reggel 9 től kezdve veszik fel jelentkezésüket s ezentul is mindig esütörtökön jelentkezhetnek s akkor kapnak előleget is.

E rengeteg munkát ugyanez a személyzöt végzi, mint amely a rendes hadisegélyezést intézi.

Fogadjuk be a menekülő gyermekeket!

Felhívás a közönséghez!

A menekülés borzalmait, sanyaruságát a szegény gyermekek talán legkevésbé értik, de legjobban átszenvedik.

Elszorul az ember szíve, mikor látja, hogy a menekülők között szorong a sok gyermek, akik még nem tudják felfogni szerencsétlen helyzetüket, de érzik annak szenvedését s félénken húzódnak könyező szülőikhez.

Emberi, hazafiúi kötelességünk, hogy elsősorban ezeket a szegény gyermekeket igyekezzünk megmenteni a szenvedésektől.

Még inkább kötelességünk, hogy azokról a szegény gyermekekről gondoskodjunk, akiket a sors árvaságra juttatott.

Ruffy Pál miniszteri tanácsost, az állami gyermekmenhelyek országos felügyelőjét, a kormány Erdélybe küldte, azzal a megbízatással, hogy az erdélyi két állami gyermekmenhely s általában a menekülőknél az állami gyermekmenhely kötelékébe nem tartozó gyermekek helyzetét megismerje s megtegye a gyermekeknek biztonságba helyezésére a szükséges lépéseket.

Ruffy Pál min. tanácsos Nagyváradon utazott át s a szükséges utasításokat megadta dr. Edelmann Menyhértnek, a nagyvárad m. kir. állami gyermekmenhely igazgató főorvosának.

A miniszteri tanácsos megleghangu felhívást adott ki, amelyet kivül a kolozsvári gyermekmenhely igazgatója, dr. Genersich Gusztáv egyetemi tanár, valamint a nagyvárad m. kir. állami gyermekmenhely igazgatója is aláírtak, jelölve annak, hogy a mentési akciót a kolozsvári és nagyvárad m. kir. állami gyermekmenhely együttesen végzi.

A lelkes felhívást, melyet alább közlünk, a miniszteri tanácsos megküldötte ugy Nagyvárad városának, mint más városoknak és mindazon községek előljáróságának, a melyekben menhelynek telepe van s amelyekben ha nincs is a menhelynek telepe, de a kolozsvár—budapesti vasútvonal mentén fekszenek.

Emlékeztünk még arra a lélekemelő dologra, mikor a kárpáti harcok idején a gyermekek ezreit szállították az elpusztult kárpáti falvakból az ország belsejébe s mi-

dő a vasútvonal mentén néhány nap alatt a közbeeső községek népe 4000 gyermeket fogadott magához, versengve egymással, hogy melyik község fogad több gyermeket oltalmába.

Bizunk a magyarság fajszereletében, nemeselektű áldozatkészségében, hogy most, mikor véreink gyermekeinek megmentéséről van szó, szeretettel fogadja magához a védelemre szoruló gyermekeket.

A Nagyváradi város tanácsához intézett felhívás a következő:

Tekintetes városi Tanács!

Két évet meghaladó véres küzdelem után, nemzetünket világtörténelmi hivatottsága újabb megpróbáltatás viharába vezette. Ellenségeink száma a román hitzegés által szaporodott; Körülvettek ellenségeink, romlásunkra törnek, megsemmisíteni akarnak. A román betörés veszedelme sok magyar családot tett hajléktalanná. Az erdélyi székelység, melynek fiai oly hősi elszántsággal küzdenek véres csatatereken, közvetlen áldozata az oláh hitzegésnek. A nyers erőszak gyilkos áradata elől menekül az anya, akinek férje talán már mint hő, elvérzett, vagy még ma is éretünk közd. Menekül a gyermek, az otthonát vesztett bujdos anyáak legdrágább kincsé nemzetünk jövőjének záloga.

A nagy megpróbáltatásnak ezekben a nehéz napokban a magyar társadalom kötelessége, hogy helyt álljon azokért, akiket már tovább sodort a pusztító erőnek kegyetlen áradata.

A magyar társadalom hivatott arra, hogy a menekült anyák öléből átvegye a gyermeket és megoltalmazza addig, míg az anya az elhagyott otthonba visszatér.

Az ellenség elől menekült családok gyermekeinek utközből ellátása, átvétele és elhelyezése oly szent feladat, melynek beváltásához nem a rideg kötelesség, hanem a legnemesebb emberi érzésnek mély gondolata vezet; vezet az a törekvés, hogy az üldözött véreinknek használni tudjunk.

A betörés közvetlen áldozatai miattunk is szenvednek, nekünk tehát meg kell osztanunk a gondot, amely őket lesújtotta, az ő gyermekeikkel meg kell osztanunk ágyunkat, asztalunkat.

Kérjük meg a nemes szívű anyát, hogy az a gyermek, akit az ádáz szenvedély elűzött otthonából, az a szegény kis áldozat, aki az ő gyermekük helyett fázik és éhez, — házában ideiglenes otthont találjon. A késő ősznek deret elviseli a sűrű lomboszat, de a tavasznak halványzöld hajtása elhal, ha az éjnek hidege rálehel. A felnőt, a megédzett ember elviseli az élet viharát, a gyermeket egy éjnek fagyja, éhsége megöli.

Az ellenség elől menekülő gyermekek gyűjtése és elhelyezése folyamatban van. Véreink gyermekeit országunk belsejébe szállítjuk, hogy őket részvételejű szívek között elosszuk.

Érkezésüket táviratban fogjuk jelezni. Kérem, jöjjenek az érkező vonathoz és vegyenek annyit át legdrágább kincsükből, amennyit erejük elbir, amennyire részvételük és hazaszeretettük serkent.

Fogadja őszinte és kiváló tiszteletünk nyilvánítását.

Nagyváradi, 1916 szeptember hó 1 én.

Ruffy Pál, min. tanácsos, orsz. felügyelő.
Dr. Edelmán Menyhért, igazgató főorvos, Nagyváradi.

Prof. Genersich, igazgató főorvos, Nagyváradi.

* **Forolin** a legjobb és legbiztosabb tolette szer. kéz-, láb- és hónalj-izzadás ellen. Hűsít! Szagtalanít. Ára 1.20. Kapható Farkas István „Apolló” drogeriájában Nagyváradi, Rákóczi-ut 7/B.

Nagyváradi közönsége menekülő véreinknek.

A gyűjtő-bizottság megkezdte működését.

Nagyváradi város közönsége nem lankadó áldozatkészséggel busgólkodik az erdélyi menekülők felségélyezésén. Szegény és gazdag siet adományával szegény véreink részére, hogy megkönnyítsék sanyaru helyzetüket.

Az erdélyi menekülteket segélyező bizottság „Gyűjtő bizottsága” dr. Gyémánt Jenő és Pásztor Ferenc elnökei alatt működését tegnap megkezdette.

A bizottság létszámát megfelelően kiegészítve a következő tagokból áll: Dr. Adorján Ármán, Butyka Lajos, dr. Bolkis Viktor, Cziller Imre, dr. Demetrovits Elek, Diamandi József, dr. Ertler Mór, Fényes Manó, Friedländer Ernő, Farkas István, Flegmann Ármán, Grosz Géza, Huszár Bertalan, Jónás Andor, Kereszty Kornél, Kelen Béla, Kepes Miklós, Kocsán János, Keszthelyi Zoltán, dr. Löbl László, Lukács Lajos, ifj. Moskovits Mór, Moskovits Miksa, May Sándor, Moskovits Izidor, Markovits József, Nameth István, dr. Pap Coriolán, dr. Popper Ákos, Pásztor Ferenc, Roseaberg László, Ringelmann Lajos, Sas Ede, Széke Sándor, dr. Thury Eadra, Tarnyai Lajos, Waldmann Ödön és dr. Zigre Miklós.

A bizottsági tagok a főispáni hivatal bélyegzőjével ellátott gyűjtőívvel működésüket a város egész területére kiterjesztik s kérnek mindenkit, ki szívében viseli mostoha sorsára jutott véreink szomorú helyzetét, hogy úgy pénz, mint természetbeli adományokkal a felségélyezési akciót támogatni sziveskedjenek. Az adományokat hatósági uton osztják szét, s hivatalosan nyugtázzák.

A tegnapi napon a gyűjtő bizottsághoz a következő adományok érkeztek: Grósz Zsigmond Hosszúhát 200, özv. Schüch Józsefné 100, Nagyváradi Ipartestület 100, Schwartz S. csegyáros 100, Ujvárosi takarékpénztár részvénytársaság 60, Szódányi Nándor és neje 50, Gallert László és neje 30, Ipartestületi Hitelszövetkezet 50, Huszella Gyula 50, Diamandi József 50, Bogyai Tótyer váradi birtokos 50, Gyémánt Jenő 40, Márián Mitru Kardósi birtokos 40, Pásztor Ferenc 30, Berkovits René 25, Frankó Endre 20, Fényes Manó 20, Schwartz Izidor 20, dr. Radu Jakab 20, Ciceronesku Sámuel 20, dr. Stán Flórián 20, dr. Mikulás György 20, Talbure György 20, Orbán Ferenc 20, Tátray és Erdélyi 20, Széles Sándor 20, dr. Pap Gergely 10, Balogh Mihály szűrszabó 10, Diváld László 10, Iványi István 10, Szilágyi Mihály 2.

A gyűjtés körül bármilyen felvilágosítást dr. Gyémánt Jenő vagy Pásztor Ferenc bankigazgató készséggel ad.

A megyéspüspök adománya.

Az erdélyi menekülteket segélyező bizottság elnöke dr. Cziffra Kálmán főispánhoz gróf Széchényi Miklós v. b. t. t. megyéspüspök 4000 korona adományt juttatott el a következő levél kíséretében:

Méltóságos uram!

Örömmel értesültem arról az igazán emberbaráti és hazafias mozgalomról, melyben a város közönsége a menekülő erdélyi testvéreinket részesíti és amelynek megindításakor a főrendiház ülése miatt nem vehettem benne tevőleges részt. — Hogy tehát a menekülők szenvedését enyhítem,

másrésről pedig, hogy bekapcsoljam magamat a város közönségének áldozatos mozgalmába, van szerencsém négyezer koronát idezárnai, kérve Méltóságodat, hogy azt bölcs belátása szerint a menekültek javára fordítani sziveskedjék.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánítását.

Nagyváradi, 1916. évi szeptember hó 5.

Gróf Széchényi Miklós, váradi püspök.

Az erdélyi menekültek részére a polgármesteri hivatalhoz a következő szövegű táviratot küldte Diósi Ödön a haditermény külföldi osztályának főnöke Budapestről: „A háború kitörésével Párisból való menekülésünk alkalmából mi is átszenvedtük a menekülés kálváriáját. Ezen szomorú emlékekkel lelkünkben mi talán még fokozottabban érezzük azoknak fájdalmait, kiknek édes szülő földjükről kell most menekülniök. Egész szívvel küldöm ugy a magam, mint feleségem nevében Nagyságodnak, mint szülővárosunk érdemes polgármesterének kezéhez ezen 500 koronát, melyet az erdélyi menekültek felségélyezésére legjobb belátása szerint felhasználni kegyeskedjék.

A vasárnapi számban megjelent Rothbart Ignác neve helyett Rothbárt Bernát irandó 50 kor. adományt. Spitzer Sámuel és fia 100, Leitner Márton 100, Neufeld Lipót, Paptamási 100, dr. Kaufman Gyula 20, Gárdos József Székely. gazd. szöv. ig. Marosvásárhely 100, dr. Radu Demeter 400, Morgenstein Ferenc 100, Nagyváradi Napló gyűjtése 197.20, Iocze Lajos és társa 200, Hirsman Ede 30, Vicsay István 20, Klein Áron 50, Kirschner és Deutsh cég Szabadság utján 50, Rózinger és Ripner 100, Szabadság utján és Rippner Vilmos 30, „Nagyváradi gyűjtése” 145, dr. Horványi Gyula 50, Vermes Mór 10, Sulyok István 10, Kaczián Károly 10, Hally József 40, Kohn Jenőné Balányos 20, Fraifeld Mór és neje Loyd kávé 50, Harmathy Károly kuriai bíró 50, Schwartz és Ullmann 200, Polgári tagarékpénztár r. t. 300, Léderer Manó 100, M. kir. áll. vasutak gépgyára vez. ügy. fiókja 50, Spitzer Izrael 20, Fülöp Lajos 20.

Az erdélyi menekültek támogatására újabb adakoztak: Gróf Széchényi Miklós püspök 4000, Molnár Henrik 10, Bertram Bruno 10, az olasz községi polgári leányiskola tanítótestülete 100, Urbán Mihály 50 korona.

Az Uj Nagyváradi utján adakoztak: Grósz Éliás 70, Jakobovics Paula 20, Lichtman Menyhért 20, Borgida Béláné 10, N. N. 4, az Apolló és Uránia személyzete 26, Gyűjtőbizottság részéről 475, Bihari Ákos 20, Wertheimstein Alfred 100, Wertheimstein Sarolta 50, Mótján János 20, Biharmegyei és nagyváradi Nőegylet 1000, özv. Sal Ferencné 20, Balla és Grosz 100, a nagyváradi kerületi munkásbiztosító pénztár tisztviselői kara 175 K.

A Nagyváradi átvonuló menekültek részére a nagyváradi izr. jétékony nőegylet 200, özv. Grünwald Henrikné 20, Berecz Vilmos 10, Gencz János 50, Györi János 4 K-t, Korda Sándor egy üveg cognacot és egy üveg málnaszörpöt küldött Lukács Ödön polgármesterhelyettes kezéhez.

A menekültek segélyezése a rendőrség (II. em. 10.) javában folyik tovább, Kemény Igoác rendőrkapitány lankadatlanul és humanusan dolgozik mindenkinek nagy megelégedésére. Eddig 3704 korona és 04 fillér segélyt osztottak ki a szegény menekülteknek.

külök részére. Ezt természetesen a társadalom adományából összegyűlt pénztől utalták ki részükre.

A bejelentő hivatalnak is nagy munkája van, a sok menekült összeírásával nagyon megnehézték a különben tömegmunkával foglalkozó hivatal teendői, de a Molnár István rendőrtisztviselő vezetésével működő személyzet hivatala magaslatán állóan, a legnagyobb hazafias buzgósággal végzi nehéz feladatát. Most elkészítik a menekültek névsorát az Országos Vörös Kereszt részére is.

A pályaudvaron találtak egy fekete bőr tárcát, amelyről megállapították, hogy tulajdonosa: Hencz Sándor 70 éves nyugalmazott hivatalnok, patrossányi lakos. A tárcában pénz nem volt, csupán utazási igazolványok és egyéb iratok. A rendőrségen átveheti tulajdonosa, ha netalán Nagyváradon tartózkodnék.

HIREK

*** Dr Pálffy Gyula margittai közjegyző.** Az igazságügyminiszter tegnapi napon kelt rendeletével a Bónyi Adorján margittai közjegyző halála által megüresedett közjegyzőségre dr Pálffy Gyula margittai ügyvédet közjegyzővé nevezte ki. Dr Pálffy Gyula nagytehertényű ügyvéd Margittán, aki a társadalmi mozgalmakban is tevékeny részt vett. Testvére Pálffy Béla váradszőlősi plebánosnak, a katolikus mozgalmak egyik kimagasló vezető férfának.

*** Fráter Imre dr kitüntetéce.** A hivatalos lap közli, hogy a király megengedte, hogy dr Fráter Imre, a nagyváradai honvédállomás orvosfőnöke a porosz királyi Vörös-Kereszt érem 2. és 3. osztályát elfogadja és viselje. Ugyanabban a kitüntetésben részesült dálnoki Kovács Áron dr I osztályú főorvos, aki a hadapródiskolai tartalékkórháznak volt parancsnoka.

*** Az élelmezési bizottság ülése.** A menekülteket ellátó élelmezési bizottság tegnap tartotta első ülését a városban dr Fráter Imre főorvos elnöke alatt. Jelen voltak: dr Csiffra Kálmán főispán, Rimler Károly polgármester, Lukács Ödön főjegyző, Kun Erzsébet, Schwartz Antal, Gábel Jakab, dr Papp Károly, Roz Mihály, Kocsán János, Boros Jenő, Kelen Béla. Az értekezlet a polgármester előterjesztésére a főjegyző és többek hozzájárulása után elhatározta, hogy a társadalmi gyűjtésből befolyt 30,000 koronából és az államszegélyből élelmezési jegyeket fognak vásárolni a népkonyhához és a városi kifiző intézetbe a ezeket a jegyeket fogják kiosztani a jelentkező menekültek között. Felkéri a bizottság a népkonyhát és a városi kifiző intézetet, hogy lehetőség szerint azonnal kezdjék meg működésüket. Lukács Ödön főjegyző biztosította az értekezletet, hogy a szükséges élelmiszerekről gondoskodni fog.

*** Székelyudvarhely biztonságbán van.** Tegnap nagy számú menekült érkezett Nagyváradra Székelyudvarhelyről, akik elbeszélék, hogy a velük utazó székelyudvarhelyi polgármester felsőbb rendeltetésre visszautazott. Nagyváradra is megérkezett a rendelet, hogy a székelyudvarhelyi államhivatalnokok térjenek vissza. A közbiztonság tehát Székelyudvarhelyen helyreállt.

*** Beiratások a kir. kath. jogakadémián.** A vallás és közokt. Miniszter ur f. évi szeptember hó 2 án kelt 112.824-1816. számú rendelkezése az 1916/7. évi I. felére szóló rendezési határidőt szeptember hó 30 ig meghosszabbította és az előadások kezdetét október hó 2 ik napjára tűzte ki. A nagyvárad kir. kath. jogakadémiá dékánja.

*** Csikszereda telekkönyvei Nagyváradon.** A csikszeredai törvényes elnöke utasította a telekkönyvvezetőt, hogy a telekkönyveket hozza el Nagyváradra. Fél waggont foglaltak el ezek a telekkönyvek, amelyeket Dóvénny rendeltetéssel vitt a vasut. A telekkönyvvezető Nagyváradon le akart szállani, de a vasut vitte tovább, míg Szolnokról aztán nagy tiltakozására visszahozták a feltett telekkönyveket Nagyváradra, ahol a földszinti 13 as szótában helyezték el s ott működik.

*** Kitüntetések a honvédségnél.** A hivatalos lap közli, hogy a király Bószorményi Árpád 5 honvédhuszárezredbeli századost újjólag a legfelső dícsérő elismerésben másodszor részesítette. Legfelső dícsérő elismerésben részesült újjólag körbenadányi Nádányi Imre 2. honvédhuszárezredbeli tart. főhadnagy. A hadidíszítményes III. osztályú katonai érdemkeresztet kapta dr Váli Péter 4 honvédezredbeli tart. főhadnagy, Hadházy Kálmán 4. honvéd gyalogezredbeli tart. főhadnagy újjólag legfelső elismerésben részesült, Schwartz Ferenc hadsereg a 4. honvédgyalogezredben a hadidíszítményes III. osztályú katonai érdemkeresztet lett kitüntetve, míg Fráter Iván Imre 2. honvéd huszárezredbeli tart. hadnagy a legfelső dícsérő elismerésben részesült.

*** Lembergbe vitték Nagyváradról egy zsebmetszőt.** A napokban egy rendkívül ügyes és ravasz zsebtolvajt sikerült a nagyváradai rendőrségnek elcsipni. A vasuti állomáson Kiss Gergely rendőrellenőr tartóztatva le a nevezetes szélhámost, akinek nem csak Magyarország egyedüli működési tere. Utóbbi időben Nyíregyházán az állomáson operált, ahol a csődületet használta fel céljaira. Egy ottani földbirtokost, Medveczky Józsefet zsebelte ki, mikor éppen úgy mázolt fel a tömeg a vasuti kocsihoz, mintha egy heringés horába lettek volna begyömöszölve. De a zsebtolvaj ügyes volt a szakmájában, úgy eltűnt a tárcájával, mintha ott sem lett volna. Egy két hét múlva ugyanazon a helyen ugyanazt a földbirtokost újból megakartá fosztani az aranyórájától, de most már nem sikerült, mert az öregur keze szilárdan tartotta az aranyórát. Medveczky József azonban már nem akarta elengedni a tolvajt a vonaton egészen Nagyváradig, ahol letartóztatta. Itt egy egész bünlisztája került elő a zsebtolvajnak, Matyeko Sándornak, aki különben osztrák ember és katonaszökevény. Tegnap délután négy szuronyos katoná érkezett Lembergől érte, akik elvitték magukkal a katonaszökevényt zsebtolvajt.

*** Egy elfelejtett 100 koronás.** Tegnap este 9 és fél 10 közt egy esemeget kereskedésben egy uriember 1 doboz teát (3 korona) és selyembentont (1 koronás) vásárolt. Száz koronást tett le, amelyből a 4 korona levonásával visszakapott. A 100 koronást azonban magával vitte. Kéri az üzlettulajdonosa, szolgálatossá be az üzletbe a 100 koronást.

*** Helyreigazítás.** Tegnap lapunkban említést tettünk róla, hogy Sz. Bálintné a Pál-utca 1. sz. ház tulajdonosnője kiutasította a menekülteket a házból. Mint értesülünk, nem így történt a dolog. Az illető háztulajdonosnő maga is erdélyi származású s éppen azért nagy szeretettel fogadta a menekülteket, de annyira figyelmeztette őket, hogy a rendőrség ezt a lakást bezárta, mert a ház rozoga s éltveszélyes. Ezért került a dolog a rendőrségre, hogy a rendőrség adjon engedélyt arra, hogy a menekültek egy ideig beköltözhesseanak a lakásba, amit a rendőrség meg is engedett.

*** Kinevezés a halál után.** A hivatalos lap közli, hogy a pénzügyminiszter Hantke Emil pénzügyi titkári címmel és jelleggel felruházott helybéli pénzügyi segéd-titkárt a VIII. fizetési osztályba pénzügyi titkárrá léptette elő.

*** Adományok a menekülteknek.** A tegnapi napon az erdélyi menekültek javára a következő adományokat küldték szakszervezetünkbe: Janosó Lajosné 10, N. N. 6, Arián Olga 2, Kocsis Zoltán gyűjtése: Kocsis Zoltán 5, Diószeghy Elemér 2, Bakos Sándor 1, Labancz Mihályné 10 1/2, dr Sándor Jánosné 3, Reindl Mariska 2, W. M. — 60, Reindl Lujzika 2, Gitye Margit 2, Jakabffy Jolán 2, Földes Sándor 2, Zachariás János 2, Saivák Sándor 1, Bánk György 1, Tóber Adél 3, Nagy Imre 1, Szöcs Tivadar 2 koronát. Összesen 41 K 72 fillér. Tegnap tehát 59 K 72 fillért kaptunk a menekültek javára, mely összeget rendelkezési helyére juttatjuk.

*** Tűzet fogott a ruhája.** Hétfő délután Magyarcséke községben Tósmag Margit nevű 2 éves kis leány a konyhában játszott. Körülötte anyja, Tósmagi Andrásné és nagymamája, Mócs Juliánna a tűz helynél főzéssel volt elfoglalva. Közben a tűzhelyből egy szikra pattant ki, amely a kis Margit ruhájára esett. A szikra hamarosan lángalobbantotta a gyermek ruháját, csak nagy nehezen sikerült eloltani és megmenteni a halálos veszedelem elől. A súlyos égési sebeket szenvedett kis leányt beszállították a tiharmegyei kórházba, ahol ápolás alá vették. Az orvosi vélemény szerint életben fog maradni.

*** Menekült zongoratanítónő.** Hügel Elvin okleveles zongoratanítónő, brassyói pénzügyigazgatósági tisztviselő fiatal leánya, zongora órát hajlandó adni s tanítványokat keres. Lakása jelenleg szüleivel a Szent József intézetben van, ahol jelölt kezeseket elfogad. Ajánljuk a szülők figyelmébe.

*** Adományok az áldozatkészesség szoborbizottságnak.** A Bihar megyei és Nagyváradai áldozatkészesség szoborbizottság iradája fokozottabb nagylelkűséggel hozzák az adományokat.

Erdélyi testvéreink hontalansága szemérem példázta mindenki előtt, hogy mit jelent a hajléktalanság. Mély belátással igazolja a bizottság vezetőinek, hogy éppen e kiáltó nyomor ellen indítottak hadjáratot az áldozatkészesség szobrának felállításával. Ismételt figyelmeztetéssel járulnak a társadalom színe elé: óvjuk meg a Bihar megyei és nagyváradai özvegyeket, árvákat a hontalanságtól. Nem kell a nyomor, mely szegényekre várhat külön színezn. Nézzünk szíjjel, mindent látunk. Siesen mindenki nemes adományával hozzájárulni amaz épülethez, mely a jótékonykosság köveivel épül a hős katonáink özvegyei és árvái részére. Adományokat a polgármesteri (2. sz.) hivatalban vesznek át. A múlt héten a következő adományok folytak be: Somló Károlyné gyűjtőívén 42 korona, dr Révész

SZÍNHÁZ.

Heti műsor:

Csütörtökön: Mágus Miska.
Pénteken: Cyklámen.
Szombaton: Legénybucsu.
Vasárnap délután: A kisasszony férje.
Vasárnap este: Marci. (Bemutató előadás.)

Kisbérletet 30 A), 30 B), és 30 C), valamint idénybérletet váltani lehet a színház titkári irodájában naponta reggeli 9 óráig és délután 3 óráig, és este 6 óráig a színház titkári irodájában.

Jegyváltás az idénynyitóra. Az idény első, csütörtöki előadására a jegyek ma szerdán reggel 9 órakor váltható a színházi pénztárnál.

A színházi előadások kezdete: A színház vezetősége értesíti a közönséget, hogy a színházi előadások esti nyolc órakor kezdődnek.

A szezonnyitó előadás. Már csak húszonnégy óra választ el bennünket a színházi idény megnyitásától, amelyről elmondhatjuk, hogy bár színészeink megérdemlik a nyári szünetet, most, miután mégis csak elkezdődnek az előadások, amelyekre a közönségnek oly nagy szüksége van, mert hiszen alig van hely Nagyváradon, ahol némileg felvidulhatna a publikum a haborús események depressziója alól. A Szigligeti-színház — mint azt már hírül adtuk — e hét csütörtökén kezdi meg az idényt a Mágus Miska előadásával.

Cyklámen. Az újonnan megnyitott színházi évad második estjén Gábor Andor kitűnő vigjátéka, a Cyklámen kerül színre, amelynek kettős nő szerepét Kassics Eszter, a szintársulat új, jeles drámai művésznője játssza. Partner szerepét: Dorozsmai István képviselő Tóth Elek, Halmay Bereit pedig Zsoldos fogja játszani.

A kisasszony férje. A színház vezetősége vasárnap délutánra Drágaly Gábor kitűnő vigjátékát, A kisasszony férjét tűzte előadásra.

Marci. A szintársulat két együttes már javában készül az idény legelső eredeti bemutatására, a Marci, amely a maga páratlan komikumával vasárnap este fogja megkecségetni a közönséget. Az előadásban mindkét együttes elsőrangú tagjai lépnek fel.

VIGADÓ
mozgó-
színház

Szombat, vasárnap.
ÚJ MŰSOR.

Szombaton és vasárnap négy előadás és pedig: délután 3, 5, 7 és este 9 órakor.

Legújabb táviratok.

Nagyszébenből kiűztük az oláhokat.

Budapest, szeptember 5. (Saját tudósítónktól.) A sajtóhadiszállásról jelentik: Az erdélyi harcok forgópontja a Gyergyóvidék, ahol az oláhok legerősebben forszírozták a betörést és döntő eredményt akarnak elérni. Ugyancsak hevesen támadnak az Aldunánál. Tehát a fősúlyt az erdélyi félkör két szár-

nyára vetették, melyeket szilárdan tartunk.

Nagyszébenből ismét kiűztük a román járőröket. Csapatunk a várostól délre helyezkedtek el.

TANÜGY.

Az első iskolai év megnyitása a nagyváradai Orsolya-rendi leányközépiskolában.

A nm. vall. és közokt. m. kir. minisztériumtól kapott engedély alapján az Orsolya-zárda megnyitja az 1916—17. iskolaévben a felső leányiskola és leánygimnázium első osztályát.

Ezen osztályba „kizárólag csak oly tanulók vehetők fel, akik a felvétel polgári évenek végéig életük tizedik évét betöltik, a 12 évet meg meg nem haladták és nyilvános népiskolától nyert bizonyítványt mutatnak fel arról, hogy a népiskola négy első osztályát jó sikerrel végezték.” A felvételhez szükséges okmányok a népiskolai bizonyítványon kívül még a születési anyakönyvi kivonat és a himmlőltási orvosi bizonyítvány.

A beírás alkalmával — szeptember 12. és 13. napjain d. e. 9—11 óráig az Orsolya zárda épületében — a jelentkezők személyesen a szülők vagy megbízottaik kíséretében kötelesek megjelenni. A beíráskor fizetendő díjak: 10 K beírási díj, ifj. könyvtárra, nyomtatványokra és tanulmányi kirándulásokra 10 K, tanári nyelvdíjlapra 12 K. Az egész évi tandíj 240 K. (Vall. és közokt. min. 86.100—1916. sz. r. a.), amely azonban négy egyenlő részletben (okt. 5-ig, dec. 5-ig, márc. 5-ig és május 5-ig) is fizethető. Egy-egy osztályba negyven tanulóval több nem vehető fel. (Rt. 44. §.)

Szeptember 14-én d. e. 9 órakor lesz az ünnepélyes Veni Sanctus. A rendes előadások szeptember 15-én délelőtt 8 órakor kezdődnek.

NYILTÉR.

Ablak üvegezés

Tábla üveg

Kép keretezés

előnyös árakban beszerezhetők

Komlós Testvérek

azelőtt HELLER TESTVÉREK Rt.
nagykereskedésében Zöldfa-u 13

Helyi és vidéki telefon 372. szám.

A szerkesztésért felelősen felelős:
Dr. PAPP KÁROLY.

Vilmos 30, Kun Frigyesné önmagyné gyűjtőívén 108 korona 40 fillér, Flögmann Árpád és neje 50, dr. Rezső Mór és neje 30, dr. Lázár Aurél 50, Kállai Salamonné gyűjtőívén 31, Huzella Gyuláné 10, Visner Jenőné gyűjtőívén 201, Margitai közönségi előljárás 915 sz. 916 sz. 917 sz. gyűjtőívén 65. özv. Grünvald Henrikné gyűjtőívén 20, Imets Illésné gyűjtőívén 43 70, Békely Gyuláné 10, Jungreis Ignácné gyűjtőívén 59, özv. Vég Józsefné 6, Pozsonyi Lászlóné 10, Kirschner és Deutch A. Szabadság útján 20, Havas Mór és neje gyűjtőívén 50, Löwenstein Mór hadnagy gyűjtőívén a Tiszántúl útján 300, Mezey Vilma gyűjtőívén 61, Jelinek Gézné gyűjtőívén 64, Nosz Gusztávné 14 korona 60 fillér.

* **Temetés.** Nagy részvét mellett ment végbe tegnap délután Balogh Mihály székelygyári harangozó temetése a Balasszabai gyászháznál, nagyszámú résztvevő közönség gyűlt egybe. Ottan voltak: dr. Karácsonyi János kanonok, Gyepes Imre szemérművel aligazgató, Dráveczky Imre stb. Az általános munkás és betegsegélyző egyesület gyászlobogó alatt, fáklyákkal vonult ki. A gyászszertartást Imrik Zoltán c. kanonok végezte segédlettel, a mely után a koszorúkkal fedett díszes koporsót feltették a négyes fogatú üveg halottas kocsira és a gyászmenet az olasz temetőre vonult, a hol örök nyugalomra helyezték az elhunytat. — A díszes temetést Veiszlovits Adolf és Flia első nagyváradai temetkezési vállalata a szokott pontossággal végezte.

* **Legjobb gyártmányu** kátrány fedéllemez kapható Schwarz és Ullmann vasnagyszerkedésében Nagypiac tér.

* **Gyönyörű rózsás arc** a nő legszébb dísz. Az első ránc a szép asszony első igazi bánata. Adjunk tehát neki módot hogy elűntethesse. Elég ha a megbecsülhetetlen Y-PO krém és szappant használja melytől a bőr visszanyeri ruganosságát eltüntet a ráncokat, szeplőket, mitesszereket, májfoltokat, pattanásokat és bőr vörösséget. Ár 2 K. Kapható: Farkas István „Apolló” drogeriájában Nagyvárad, Rákóczi-ut 7/B. Rimanóczy palota.

* **A kávépiszról** közvetlen tudósítás Aszódai Mihály Kessuth ucai főüzletéből Sasparota: Maximált árak kávékban, kész kiváló finom konzevkávé erős finom zamatú, kórházaknak, intézeteknek, gazdaságba és privátházaknak kilója 5 korona 40 fillér, legelsőrendű finom pörkölt kávé kilója 14 korona 40 fillér, kapható régi finom francpörkölt kávé, füge kávé, malátakávé és fahéjkor méz, csokoládé, cukorka, konyak, tea, rum, szalámi, liptóitáró, szardínia, édespaprika, málnaszörp és csemegék nagyban és kicsinyben kizárólag Aszódinál kapható: Vigyázat csokoládékirály fiokom Rákóczi-ut.

* **Polozkairtó MOKIN** biztos szar. Ár 1 korona 80 fillér. Kapható kizárólag Farkas István Apolló drogeriájában Rákóczi-ut 7/B.

* **Ecet** készítéséhez alkalmas garantált vegyíszta **ecetsav** kapható Farkas István Apolló drogeriájában. Nagyvárad, Rákóczi ut 7/B. Telefon 13—02.

APOLLÓ mozgó- színház	Szept. 6., 7., 8., 9. é. Boston Cézárja. Előadások kezdete: Szombaton, vasárnap és ünnepnapon 8 órakor és hétköznapokon fél 7-kor.
URÁNIA mozgó- színház	Csütörtök, Péntek. ÚJ MŰSOR. Előadások kezdete: Szombaton, vasárnap és ünnepnapon 3 órakor és hétköznapokon fél 7-kor.

12536—1916. sz.

Hirdetmény.

Az 1916. évre érvényes legtöbb állami adót fizetők névjegyzékének összeállítása, illetve kiigazítása céljából a városi adóhivatal által összeállított kimutatás az 1886. évi XXI. t. cz. 25. §-a értelmében f. évi szeptember hó 13-ig terjedő 8 napi közzemlére a polgármesteri hivatalban kitétetik.

Erről az érdekelteket oly felhívással értesítem, hogy a névjegyzék elleni felszólalásukat a fentebb kitüntetett határidő alatt szóval vagy írásban megtehetik.

Figyelemre említem egyúttal, hogy az érdekelteket, kik a hivatolt törvény 25. §-ában foglalt kedvezményt (egyes állami adójuknak kétszeres számaiba vételét) igénybe venni óhajtják, hogy az 1886. évi XXI. t. cz. 27. §-a értelmében az igazoló választmány ülésének (1916. évi szept. 21. én) tartama alatt szóval vagy írásban kérelmeznek, és jogosultságukat igazolják, mert ellenkező esetben az adó kétszeres számitásba vételének kedvezményétől elesnek.

Nagyvárad, 1916. szept. 1.

Rimler Károly s. k.
polgármester.

Jótállás

a biztos
eredményért
Törvényesen
védve.

Reitter Oszkár
nagybecskereki ny. főka-
pitány és fajbaromfi-tenyésztőnek nagyszerű találmánya a

„Patkánin“

patkányirtó szer, (nem mérge) mely emberre és házi állatokra nem ártalmas és föltűnő minden más irtószert.
1 doboz ára 2 korona, mely elegendő körülbelül 60 patkány kiirtásához. — Minden adaghoz használati utasítás van mellékelve. A biztos eredményért jótállás. Ismertető prospektust, melyben le van írva, hogy különféle gazdaságban hány adag használandó. Kérésére ingyen küld a Patkánin gyár vezetősége Nagybecskereken.

Régi olcsó árban kaphatók:

**Leibchenek, has-
kötők, csipőszori-
tók és mellfüzők
csak**

ROSENZWEIG RÓZA

Midergyárában, Szalárdi-u. 9.

Az Erzsébetligeten lévő
4 ujj földszintes
házban két és három
szobás lakások kiadóak,
(Püspöki rezidencia mellett.)

Értekezni lehet a 3. épület-
ben lakó házmesternél, vagy
Incze irodában Bémer-tér 3.

Biharvármegye alispánjától.

15187—916. sz.

Hirdetmény.

Közhírré teszem, hogy a Biharvármegye háztartási alapjának 1917. évi költségvetése az 1886. évi XXI. t. c. 17. §-a értelmében az állandó választmány véleményével együtt közgazgatási kiadóhivatalomban folyó évi szeptember hó 4-től kezdődőleg 15 napra közzemlére kitétetik.

Egyes adózók a költségvetésre észrevételeket tehetnek, s azokat a folyó évi szeptember hó 20-án tartandó törvényhatósági bizottsági közgyűlést megelőzőleg 5 nappal az állandó választmánynak beadhatják.

Nagyvárad, 1916. szept. hó 2.

Fráter Barnabás
alispán.

**Általános Takarékpénztár
Részvénytársaság**

Nagyvárad, Bémer-tér 2.

Befizetett részvénytőke:
1,000.000 korona.

Elfogad betéteket 5 százalékos kamatozásra a betét napjától számítva. — Leszámitol váltókat — Engedélyez előnyös feltételek mellett jelzálogkölcsönöket törlesztésekre. Előleget ad értékpapirokra

5.

Elsőrendű **jégszekrények** olcsó árban beszereshetők

Andrényi Károly és Fianál
Nagyvárad.

OLCSÓ SZÉN!

1 mm. almamezői barnaszén házhoz szállítva **4.50 K.** Legkisebb szállítható mennyiség 8 vagy 10 mm.

Megrendelhető

Menyhért Szénbánya
Városi irodájában, Kertész-u. 11. sz.
(Hajótér villamos megálló mellett.)
!! Telefonszám: 10—85. !!

A MŰJÉG

naponkénti rendszeres szállítását megkezdjük, megrendeléseket köszönettel veszünk, előfizetéseket elfogadunk és előzékeny, pontos kiszolgálásról gondoskodunk

Kiváló tisztelettel

Nagyvárad Sörgyár R. T.
Telefon 439.

IZSÁK LIDIA
elsőrendű tűzőszalon

Nagyvárad,

Park-szállás

Nagy Sándor-u. 1.

telefon.

Fűzőket a legelső divat szerint 2 óra alatt elkészítünk, kész fűzőkben egyenes tartók, melltartók és haskötőkben nagy választék. Fűzőket választás végett vidékre is küldünk, tisztításokat és javításokat pontosan elkészítünk. Szígligeti színház művészainak egyedüli szállítója.

:: Telefon: 11—53. ::

**Talp, talphulladék,
talp-pótlóanyag és
bőrhulladéküzletem,**

katonáskodásom miatt, lakásomon folytatom! Kérem t. vevőim továbbbizives pártfogását

STERN MIKLÓS

Nagyvárad, Péter-u. 1/A.

(Bejárat a Sztaroveczky-utca felől, az Inasotthon mellett.)